

Handläggare: Lars-Erik Ståkrantz
Administrativa avdelningen
IT-enheten/65
Tel: 508 270 08
larserik.stalkrantz@gfk.stockholm.se

2004-01-26

Dnr 03-000-4322

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

Boverket rapport ”Från arbetsverktyg till tjänster till nytta för fler”

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden besvarar remissen med gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.
2. Nämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Olle Zetterberg

Bengt Hjelm

SAMMANFATTNING

Miljödepartementet har till bl.a. Stockholm stad remitterat Boverkets utredning kring användningen av digitalt lagrad information och informationsteknik i samhällsplanerings- samt bygg- och fastighetsförvaltningssektorn.

Inom staden har remisstiden satts till 2004-02-13. Föredragande rotel har dock underhand godtagit att gatu- och fastighetsnämnden besvarar remissen 2004-02-17.

Gatu- och fastighetskontoret anser att rapporten beskriver en väl snäv statlig syn på behovet av informationsutbyte i plan-, bygg- och förvaltningsprocesserna. Kontoret anser att man bör ha ett bredare synsätt då det är många olika aktörer inblandade i dessa processer och kontoret är därför tveksam till merparten av rapportens förslag. I stället bör synsättet vara att man via standardiserings- och branschorgan träffar överenskommelser för hur information skall kunna utbytas. Om alla aktörer också skapar e-tjänster

med en Service Orienterad Arkitektur (SOA¹) och exponerar specificerade web-servicegränssnitt kan man åstadkomma internetbaserade tjänster och underlätta sökandet samt öka tillgången till information. Kontoret avvisar också helt tanken på att alla genom att använda samma IT-system eller program kan åstadkomma informationsutbyte. Ett sådant synsätt innebär att verksamheter och processer måste anpassa sig till IT-stödet istället för det omvända.

UTLÅTANDE

Remissen

Miljödepartementet har översänt en rapport från Boverkets kring användningen av digitalt lagrad information och informationsteknik i samhällsplanerings samt bygg- och fastighetsförvaltningssektorn på remiss. Remissen inkom till gatu- och fastighetsnämnden 2003-12-23 och ska besvaras senast 2004-02-17.

Inom staden har rapporten även remitterats till stadbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsledningskontoret och Stadshus AB.

Bakgrund

Boverkets utredning kring användningen av digitalt lagrad information och informationsteknik i samhällsplanerings- samt bygg- och fastighetsförvaltningssektorn är en avrapportering av ett uppdrag som gavs till Boverket i regleringsbrevet för 2003. Frågeställningen i sin helhet är oerhört omfattande och har varit föremål för stora forskningsprogram och statliga utredningar.

Rapporten fokuserar på användandet av GIS-verktyg² och på databaser i fysisk planering och miljömålsövervakning, men även informationsanvändningen i bygg- och förvaltningsprocessen.

Rapportens förslag

I rapporten ger man förslag till åtgärder inom fem områden: informationsområdet, planprocessen, byggprocessen, förvaltningsprocessen och miljöområdet.

Informationsområdet

Inom informationsområdet diskuteras "Informationen som gemensam resurs" och "Informationens struktur och betydelse". Man tar upp att utvecklingen går mot ökad samverkan och utbyte av information mellan olika parter och att det långsiktiga målet är att förbättra effektiviteten och öppenheten i samhällets informationsförsörjning.

Detta kräver i sin tur att information skall kunna sökas, sändas, tolkas och bearbetas i olika verksamhetssystem över organisationsgränserna. Med detta följer ökade krav på att informationsstrukturen följer enhetliga riktlinjer och

¹ SOA = Service Orienterad Arkitektur dvs. en standard för hur information kan göras tillgänglig via Internet/intranet

² GIS = Geografiska Informations System dvs. datasystem som hanterar lägesbunden information

normer, vad gäller struktur och terminologi och att informationen kan utbytas på ett säkert och effektivt sätt.

Man tar också upp Statskontorets handlingsprogram för utveckling av e-tjänster i offentlig förvaltning där Statskontoret skall utveckla IT - infrastrukturen för informationsutbyte mellan statliga myndigheter, kommuner och landsting samt privatpersoner och företag. Som ett led i denna utveckling förslår rapporten att följande steg tas:

- ? *Förslag:* Utred på nytt avgifter och taxor för digitala informationskällor, eftersom denna fråga är mycket angelägen för myndigheter.
- ? *Förslag:* Ta fram en nationell översiktlig informationsresurskarta med målbilder för plan-, bygg-, och förvaltningsprocessen som ett underlag för analys och planering av det fortsatta arbetet med breddtjänster.
- ? *Förslag:* Ge varje myndighet i uppdrag att inventera sin del av samhällets informationsresurser inom planering, byggande och förvaltning.

Planprocessen

I rapporten anges att det största hindret för att använda digitalt lagrad information i planprocessen är svårigheten att utbyta information. Man anser att det är svårt att ta fram gemensamma frivilliga standarder med hjälp av statliga pengar. Det handlar om viljan och möjligheten att investera i den teknik som behövs och att sedan ha tid och resurser till att förvalta. Man anser därför att:

- ? *Förslag:* Tillsätt ett särskilt forum/kansli, under en begränsad tid med särskilda resurser, för att utveckla kompetens och standard för att t.ex. stimulera kommunerna att delta i utvecklingsprojekt. Kansliet kan utformas som t.ex. Boverkets nuvarande byggkostnadsforum, för att driva och stödja IT-utvecklingen i planprocessen.

samt att följande frågor vore lämpliga att arbeta med:

- ? *Förslag:* Engagera fler kommuner i att utveckla ett generellt tekniskt stödsystem för översiktsplanering och ta fram en teknisk lösning för att effektivisera anpassningen av digitala planeringsunderlag till PilotGIS-standard. Kansliet bör även arbeta med såväl regionala planeringsfrågor som detaljplaner samt kopplingar till bygglovsprocessen.

Byggprocessen

För att byggsektorn ska använda mer av digital teknik behövs enligt rapporten ett förändrat arbetssätt samt en förändrad rollfördelning och kompetens. Det behövs också standarder och investeringar i teknik och kompetens. Det finns mycket information som är lagrad digitalt. Ett av problemen för aktörerna är att hitta den. Det finns klara kopplingar mellan krav i detaljplan, bygglov och bidragsvillkor i processerna där man kan ha nytta av digitalt lagrad information. För att ge möjligheter till utbyte

behöver system utvecklas.

- ? *Förslag:* Utred i ett projekt möjligheten att utveckla ett system för att effektivisera bygglovsprocessen och kopplingen till planprocessen.

Förvaltningsprocessen

Ett återkommande problem är att informationen inte överförs i tillräcklig omfattning mellan varje led i en byggnads livscykel, särskilt mellan byggskedet och förvaltningsskedet.

Boverkets har i ett regeringsuppdrag om bostadsbeståndets underhållsbehov konstateras att statistiken om byggnadsbeståndet i Sverige är bristfällig. Förslaget till lösning av detta problem är att inrätta en särskild databas över bostadsbeståndets utförande och samtidigt ta med teknisk basinformation om bostadsbeståndet. Förslaget kan utökas så att även andra byggnader omfattas (kommersiella lokaler, industrier etc.) och mer tekniska uppgifter införs

- ? *Förslag:* Utöka direktiven för de pågående regeringsuppdragen så att de även omfattar byggnadstekniska uppgifter om byggnadsbeståndet och samordna uppdragen mellan berörda myndigheter så att man inte bygger upp separata system.

Miljömålsarbete

Det behövs bra underlag på alla nivåer i miljömålsarbetet. De största hindren mot mer frekvent och bredare användning av digitalt lagrad information kan i huvudsak delas in i tre grupper:

- ? Bristande samordning
- ? Brister i statistik
- ? Brister i resurser (tid, kompetens och medel)

Det finns stora brister i underlaget för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen. Uppföljningssystem och statistik behöver utvecklas. Befintliga övervakningsprogram bör ses över bl.a. med avseende på hur medel får delas mellan olika myndigheter och vilka frågor som följs upp och hur behoven tillgodoses bl.a. i relation till miljömålsarbetet.

- ? *Förslag:* Regeringen bör ge Miljömålsrådet i uppdrag att se över behov och medelsfördelning för befintliga miljöövervakningsprogram, bl.a. hur medel fördelas mellan olika myndigheter, vilka frågor som följs upp och hur behoven tillgodoses bl.a. i relation till miljömålsarbetet.

Kontorets synpunkter

I rapporten efterfrågas en större standardisering för att underlätta informationsutbytet mellan aktörerna i planerings-, bygg- och förvaltningsprocesserna då nyttjandet av GIS gör att informationsutbytet blir avsevärt svårare att genomföra.

Stockholms stad har i många år arbetat med dessa frågor och speciellt för GIS har en speciell GIS-samordningsgrupp tillskapats för att utforma riktlinjer och policys för hur geografisk information skall hanteras. Hela detta arbete har gått ut på att tillgängliggöra information genom att standardisera hur information skall lagras och utbytas mellan stadens olika förvaltningar och bolag. Målsättningen är att den geografiska informationen skall vara lagrad i databaser som är programneutrala och verksamheterna själva kan välja programvaror som passar dem. Någon standardisering genom att alla skall använda samma programvara anser kontoret inte är praktiskt möjligt. Denna teknik har tidigare använts då man byggt upp databaser men är inte längre aktuell då modernare teknik finns tillgänglig. Ett sådant synsätt kan också innebära att verksamheter och processer måste anpassa sig till IT-stödet istället för det omvända.

Rapporten anser också att internet skall utnyttjas för att göra information tillgänglig och åtkomlig. Man hänvisar här bl.a. till Statskontorets olika utredningar och rekommendationer kring den s.k. 24-timmarsmyndigheten. Stockholm stad har för ett par år sedan tagit fram en e-strategi som stadens förvaltningar och bolag arbetar efter. För närvarande pågår ett projekt initierat av stadens IT-råd kallat "tjänsteportalen", vars syfte är ta fram en teknisk infrastruktur samt regler och rutiner för hur e-tjänster skall samverka och presenteras via webb. Även här är grundsynen att stadens olika verksamheter själva tar fram sina e-tjänster men att dessa skall kunna samverka till en helhet för medborgare och andra externa intressenter, t.ex. statliga myndigheter, fackbranscher mm. Genom att öppna e-tjänsterna med en Service Orienterad Arkitektur (SOA) och exponera specificerade web-servicegränssnitt kan man åstadkomma internetbaserade tjänster i enlighet med t.ex. Statskontorets intentioner i "24-timmars myndighet". Även här krävs standarder kring vad information står för och hur informationsinnehållet skall hanteras.

Boverkets förslag om att inrätta ett särskilt forum/kansli, under en begränsad tid med särskilda resurser, för att utveckla kompetens och standard avstyrkes av gatu- och fastighetskontoret. Kontoret delar dock uppfattningen att området behöver standardiseras i mycket högre grad och att Boverket måste ha tillräckliga resurser för att kunna ansvara för att nödvändigt standardiseringsarbete kommer till stånd. Kontoret anser det är bättre att Boverket ställer dessa resurser till förfogande i arbetet som bedrivs i de standardiseringsorgan som redan finns t.ex. inom SIS (Swedish Standards Institute).

För byggsektorn säger rapporten att det finns behov av standarder, investeringar i teknik och kompetens. Redan idag finns mycket information som är lagrad digitalt. Boverket menar också att det finns klara kopplingar å ena sidan mellan krav i detaljplan, bygglov och bidragsvillkor och å andra sidan i processerna där man kan ha nytta av digitalt lagrad information. För att ge möjligheter till utbyte behöver system utvecklas. Inom Stockholm stad pågår nu ett arbete med att se över planprocessen där Stadsbyggnadskontoret skall bygga en e-tjänst enligt SOA. Stadsbyggnadskontoret bygger även en e-tjänst för att söka bygglov enligt samma princip.

Gatu- och fastighetskontoret anser därför inte att man skall utveckla ett gemensamt system utan att man via branschorgan och standardiseringsorgan kommer överrens om regler för hur information skall kunna utbytas och att man arbetar med e-tjänster och SOA.

I rapporten beskrivs som ett problem att informationen inte överförs i tillräcklig omfattning mellan varje led i en byggnads livscykel, särskilt mellan byggskedet och förvaltningsskedet. Gatu- och fastighetskontoret kan hålla med om detta men anser det också viktigt att belysa vilken information som verkligen behöver hanteras av flera aktörer inom samma process och mellan skilda processer. Det är trots allt behovet vid datautbyte mellan skilda aktörer som behöver standardiseras.

Boverket anser också att statistiken om byggnadsbeståndet i Sverige är bristfällig. Förslaget till lösning av detta problem är att inrätta en särskild databas över bostadsbeståndets utförande och samtidigt ta med teknisk basinformation om bostadsbeståndet.

Inom Stockholm stad genomfördes för några år sedan en förstudie i avsikt att upprätta ett gemensamt byggnadsregister för förvaltningar och bolag i staden. Detta register skulle förses med information från alla förvaltningar och bolag i staden som hanterade byggnadsinformation. Resultatet av denna förstudie visade att det i själva verket var mycket lite information som, vid denna tidpunkt och med då kända krav, bedömdes vara gemensam och intressant mellan förvaltningarna och bolagen. Förstudien kom fram till att det var basala uppgifter som fastighets-, byggnads-, lägenhetsidentifikation samt geografisk placering som var intressant. I dagsläget åsätter Lantmäteriverket en byggnadsidentifikation enbart på de byggnader som har ett taxeringsvärde överstigande 50 tkr. Övriga byggnader får ingen identifikation.

Gatu- och fastighetskontoret anser att sådana basala uppgifter som fastighets-, byggnads- och lägenhetsidentifikation är viktigare att införa än att skapa en databas med tekniska detaljuppgifter. Dessa uppgifter är förutsättningen för att utbyta information mellan olika aktörer. Kontoret avstyrker därför förslaget om att utöka direktiven i de pågående regeringsuppdragen så att de även omfattar byggnadstekniska uppgifter om byggnadsbeståndet. Kontoret föreslår istället att direktiven utökas till att sätta unika identiteter på samtliga byggnader och lägenheter oberoende av taxeringsvärde.

Vad gäller frågorna kring miljömålsarbetet har kontoret ingen egen uppfattning utan förutsätter att miljö- och hälsoskyddsmyndigen i sitt remissvar belyser dessa frågor. Dock vill kontoret framhålla betydelsen av att i planprocessen tas hänsyn till miljöpåverkande faktorer och att det därför är viktigt att information kring miljöpåverkande faktorer är lätt tillgängliga.

Avslutningsvis anser gatu- och fastighetskontoret att rapporten beskriver en väl snäv statlig syn på behovet av informationsutbyte i plan-, bygg- och

förvaltningsprocesserna. Kontoret anser att en man bör ha ett bredare synsätt då det är många olika aktörer som är inblandade i dessa processer.

SLUT